

تربیت در محیط خانوادگی

اگر انسان با هر شیئی انس پیدا کند،
به آن تعلق قلبی پیدا می‌کند
و هر چه انس بیشتر شود،
تعلق شدت پیدا می‌کند.

مجموعه آیت الله رحمه الله علیه حاج آقا مجتبی تهرانی

این مجموعه شامل بیانات آیت الله آقامجتبی تهرانی (رحمه الله علیه)
پیرامون تربیت فرزند در محیط خانوادگی می باشد.

تربیت در محیط خانوادگی

بقاء انسان به تربیت صحیح فرزند است

انسان نباید ادامه وجودش را منقطع کند و از بین برود. هیچ کسی نمیخواهد از بین برود. آدم بقا میخواهد نه فنا. از آن طرف هم انسان هیچگاه نباید در امانت خیانت کند. اینها چیزهایی است که جزء مفطورات ما است، فطرت میگوید که خیانت قبیح است. یا این تعبیر که فرزند میراث الهی است، نباید انسان ارثیه را به هدر بدهد. این تعبیرها را انسان خیلی خوب ادراک میکند. راه عدم انقطاع و راه اینکه انسان خیانت نکند، راه اینکه میراث را به هدر ندهد چیست؟

راه آن ادب و تربیت است.

ما در روایاتمان هم این مطلب را داریم. مثلاً از امام علی (علیه السلام) نقل شده که حضرت فرمود: «خَيْرُ مَا وَرَّثَ الْآبَاءُ الْأَبْنَاءَ الْأَدَبُ.» (اصول کافی، ج ۸، ص ۱۵۰)

بهترین چیزی که پدر برای فرزند به ارث میگذارد، از خودش باقی میگذارد، همان تربیت اوست. ارثیه در مال نیست، چرا؟ چون رابطه آن با انسان اعتباری است. تو که رفتی دیگر تو مالک نیستی! وقتی مُردی، دیگر تمام شد، برو آنجا هرچه میخواهی دست و پا بزن.

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمة الله علیه

تربیت در محیط خانوادگی

**اشتغال اصلی والدین باید تربیت فرزند باشد
نه تأمین مادی او!**

در نهج البلاغه است که علی (علیه السلام) میفرماید:

«لَتَجَعَلَنَّ أَكْثَرَ شُغْلِكَ بِأَهْلِكَ وَوَلَدِكَ، فَإِنْ يَكُنْ أَهْلُكَ وَوَلَدُكَ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَوْلِيَاءَهُ.» (حکمت ۳۵۲)

بیشتر مشغولیات خویش را نسبت به خانواده و فرزندان قرار مده، چرا که اگر خانواده و فرزندان اولیاء خدا باشند، خدا آنها را فرو گذار نمیکند.

بیشترین مشغولیات خودت را که در این عالم میخواهی کار کنی برای آنها، از نظر مادیشان قرار نده. بعد خیلی زیبا توضیح میدهد که این قبلی را روشن میکند که تو

اگر بیایی کار کنی، بیشترین هم خودت را بگذاری برای اینکه اینها از دوستان خدا شوند، روی بعد معنوی اینها کار کنی، پیوند اینها را با خدا محکم کنی، اگر این کار را بکنی، این را بدان خدا دوستانش را هیچ وقت وا نمیگذارد، رهایشان نمیکند. چقدر زیبا تفهیم میکند. **برو این فرزند و خانوادهات را ولیالله بکن**، وقتی این رابطهاش با خدا درست شد، غصه این را نخور، هیچ وقت مولا عبد را رها نمیکند.

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمته الله علیه

تربیت در محیط خانوادگی

تربیت از دو طریق سمعی و بصری است

ما در روایاتمان داریم که بچه وقتی به دنیا آمد، مستحب است همان روز اول، در گوش راست او اذان گفته شود و در گوش چپ او اقامه. یعنی اولین صوت و آهنگی که از راه سمع و گوش به او میرسد، توحید و نبوت و... باشد. این در روز اول مستحب است. میگویند تا قبل از اینکه ناف او بیفتد که معمولاً حدود ده روز طول میکشد این کار مستحب است و این از طریق سمع است. روایتی از امام باقر (علیه السلام) است و هم از امام صادق (صلوات الله علیه) است که فرمودند:

« إِذَا بَلَغَ الْغُلَامُ ثَلَاثَ سِنِينَ يُقَالُ لَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ قُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ تَرُكْ » (بحار الانوار،

ج ۸۵، ص ۱۳۱). بچه وقتی به سه سالگی رسید به او هفت مرتبه اینگونه گفته شود که: بگو: لا اله الا الله سپس رهاشود وقتی بچه به سن سه سالگی رسید یعنی دو سالش تمام شد، میخواست وارد سه سال بشود و معمولاً بچه زبان باز می کند که میتواند کلمات را بگیرد و ادا کند - «بَلَّغَ» یعنی میرسد به اینجا - به او کلمه توحید را بگو و هفت بار هم بگو. چرا هفت بار؟ برای اینکه این کلام با تکرار ملکه ی او بشود، یادش نرود.

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمته الله علیه

تربیت در محیط خانوادگی

تأثیر اعمال دیداری در تربیت فرزند

از آنجایی که در مقابل کارهای گفتاری و شنیداری، کرداری و رفتاری است؛ ما به اعمال و اقدامات بصری (دیداری) میپردازیم. راجع به اقدامات دیداری، در روایات اشاره شده به اینکه وقتی کودک، شش سالش تمام شد و میخواهد وارد هفت سال بشود، اینجا مقتضی آموختن را دارد. قبل از هفت سالگی بحث گفتار بود، اینجا بحث اعمال است. در یک روایتی پیغمبر اکرم فرمودند: «**عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ الصَّلَاةَ إِذَا بَلَغُوا سَبْعًا**» فرزندان را آنگاه که به هفت سالگی وارد میشوند نماز بیاموزید. شش سال او که تمام میشود و وارد هفت سال میشود، جنبه دیداری و رفتاری دارد. به پدر و مادر میگوید:

بایست و نماز را بخوان و به او این عمل را بیاموز! بحث آموزش رفتاری است نه گفتاری. میفرماید بعد از آموزش عملی رهایش نکن، بیا سراغ آموزش گفتاری. ایستادی نماز خواندی، **به او بگو: بابا جان! مرا نگاه کن! به این میگویند نماز. بابا جان نماز میخوانم، نگاه کن! کم کم این عمل تو را یاد میگیرد. در این سن سریع یاد میگیرد و گیرندهاش بسیار قوی، سریع و عمیق است و فوراً به حافظه میرد. حافظه هم اتاق بایگانی است. آن را در اتاق بایگانی اش نگاه میدارد. قشنگ عکسبرداری میکند، فیلم میگیرد.**

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمة الله علیه

تربیت در محیط خانوادگی

تأکید و تکرار با روشهای صحیح در تربیت مؤثر است

یک روایت از علی (علیه السلام) است که فرمود: «أَدَّبْ صِغَارَ أَهْلِ بَيْتِكَ بِلِسَانِكَ عَلَى الصَّلَاةِ وَالطَّهْوَرِ» (مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱)

کودکان خانواده ات را با زبانت به نماز و وضو تربیت کن. اگر میخواهی در بُعد معنوی او این روح را بسازی، بدان که با تکرار ملکه میشود. تربیت خیلی ظرافت دارد. برخلاف آنچه همه میگویند این مباحث خیلی مشکل نیست ولی به نظر من از نظر مباحث علمی ظرافت دارد و ظرافتش این است که در این

سنین که داری عملاً به او آموزش میدهی، و بعد هم لفظاً روی آن تأکید میکنی، مواظب باش یک وقت روشی غیر الهی و غیر انسانی به کار نگیری. نعوذ بالله با خشونت رفتار نکنی! وگرنه بری میشود از هر چه دین است. اگر به این نحو باشد، کشف از جهالت تو است.

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمته الله علیه

تربیت در محیط خانوادگی

تفاوت میان اصل تربیت و روش تربیت

روش در تربیت، جدای از اصل تربیت است. او را باید تربیت کنی ولی نه با الفاظ خشن و امثال اینها. بلکه باید او را به شوق بیاوری، که اینها روش تربیتی است. باید میان اصل تربیت و روش تربیت، جداسازی بکنیم.

ما یک آیه داریم از آیات شریفه قرآن که اصل مسئله آموزش و تربیت را، چه نسبت به خود، چه نسبت به کسانی که جزو خاندان محسوب میشوند، مطرح میکند و به طور کلی به

ما که مؤمن هستیم و اعتقاد به مبدأ و معاد داریم، خطاب میکند که: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا» (سوره مبارکه تحریم، آیه ۶) ای کسانی که ایمان آوردید، جانهای خودتان و خاندانتان را از آتش جهنم حفظ کنید. این یک فرمان کلی است.

حاج آقا میرزا محمد تقی
رحمته الله علیه

